

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

Ujeedooyinka Guud ee Cutubka

Ka dib dhammaadka cutubkan, ardaydu waxay awoodi doonaan inay:

- Dareemaan faa'iidada ay leedahay in si fir-fircoon ay bulshadu uga qayb qaadmudane arrimaha agagaarada iyo kuwa bulshadaba.
- Gartaan faa'iido ama waxtar in ay leedahay in qaybaha kala duwan ee bulshada la isku-habbeeyo lanna adkeeyo.

10.1 ka qaybgalka muwaadiniintu muhimada uu u leeyahay horumarka deegaanka, nabad galyada iyo dhismaha nidaamka dimuqraadiyada (to be inserted in place of current

10.1.1 Ka qaybgalka bulshada

Jaantuska 10.1. Waxaanu taageeraynaa Dimuqraadiyada, Nabadgelyada & Horumarka.

Maxay muwaadiniintu uga qayb qaadanayaan horumarinta dalka?

Waxaad soo barateen inay dimuqraadiyadu tahay dadweynaha oo si fir-fircoon uga qayb qaata arrimaha waddankooda ee go'aamada u baahan ka qayb-galka bulshadu ma'aha wax ku kooban tartamidda iyo wax doorashada balse ka qayb-galku wuxuu noqol karaa noocyo kala duwan oo badan. Kuwaas oo kala ah: heer xaafadeed, tuulo, dugsi, degmo, gobol iyo heer degaan IWM.

Jaantuska 10.2. Wareysi lala yeeshay dadkii banaan baxa samaynayay xubin ka mid ah.

Haddaba, qofka waddaniga ah waxaa looga baahan yahay heer alla heerka uu Joogaba inuu arrimaha bulshada dantu ugu jirto oo dhan si fir-fircoon uga qayb-qaato haddii ay tahay hadal iyo haddii ay tahay ficil la qabanayo.

Muwaadiniintu waxay qaab socodka shaqo sixitaan ku samayn karaan, xukuumadda kolba

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

jirta iyaga oo soo dhisaya ururo siyaasadeed, bulsho, shaqaale, aan soo sheegnay sababtoo ah xukuumadu waxay u baahan tahay in had iyo jeer shaqadeeda lagu dabagalo oo muwaadiniintu qiimeeyaan waxay bulshada iyo waddanka ay u qabanayso. Waxaa khasab ah in xukuumadda iyo madaxdeeda bulshadu qiimeeyso si loo helo maamul suuban oo ku dhisan caddaalad.

Waxaa dhici karta urur siyaasadeed oo mar hore ku guulaystay doorashadii dhacday, inuu doorashada labaad ee kale uusan guulaysan oo tar-tanka lagaga badiyo. Taasna waxaa sabab u noqon karta bulshadii shalayto soo dooratay ururka inay maanta kalsoonidii ay u qabeen kala noqdaan haddiise urur siyaasadeed ku shaqo wanaagsan bulshada u soo qabtay waxaa dhacaysa inay mar labaad doorashada ku guulaystaan oo ay bulsho weyntu doorato taas macnaheedu ma'aha bulshadu waxay sugaysaa wakhtiyada doorashadu ay jirto oo ay codkeeda ku ciil bixi karto, muwaadiniintu ama bulshadu waxay xaq u leedahay inay had iyo jeer dabagal adag ku sameeyso xukuumadda iyo madaxda ay soo doorteen sida ay u shaqaynayaan waa inay figradahooda ka dhiibtaan waxa socda isla markaana qiimeeyaan geedi socodka shaqo ee xukuumadda, taas ay xukuumadda ku qiimaynayaan inay waajibbaadkii iyo xilkii ay qaaday ka soo baxday iyo in kale.

Sidaas ay tahay, bulshadu heerar iyo noocyo kala duwan ayay ka qayb galkeeda ku muujin kartaa. Horayba sida aan u soo sheegnay bulshadu arrimaha heer kastaba ha'ahaadeene waxay uga

qayb gali karaan si toos ah iyo si aan toos ahayn. Sidaan tooska ahayn, marka aan leenahay, waa marka wakiilo ay soo doorteen uga qayb-galaan arrimaha jira iyaga oo matalaaya bulshada soo dooratay.

Waxaan tusaale u soo qaadan karaa gudiyada xaafadda marka ay madaxdooda dooranayaan waxaa fagaaraha doorashada iskugu yimaada dhammaan dadka ku nool xaafada, halkaana waxa muwaadin kastaaba xor u yahay in codkiisa iyo kan taageerada ah uu siiyo musharaxa uu rabo. Haddaba, ka qayb-galka bulsho ee noocaas oo kale ahi waxaa loo yaqaan ka qayb-galka tooska ah ee bulsho.

10.1.2 ka qaybgalka fir fircoon ee muwaadiniinta ee ku aaddan hawlaha dhimista saboolnimada iyo xaqiijinta horumar degdega ah

Jaantuska 10.3. Dhul beero waraabin laga wado

Hawl kasta oo ay xukuumaddu fulinayso waa inay ahaato mid bulshada iyo waddankaba wax tar u ah, haddaba, haddii xukuumadda wax qabadkeedii yahay mid bulshada iyo waddanka dani ugu jirto, bulshadana waxaa loo baahan yahay inay dhinaceeda ka dadaasho hawlaha ama

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

mashaariicda bulshada iyo waddankaba dantu ugu jirto ee loo baahan yahay inay dadweynuhu (bulshadu) ka qayb qaataan aad ayay u tiro badan yihiin. Waxaana ka mid ah kuwan soo socda:-

Dhisida nidaamka dimuqraadiyada, horumarinta dhaqaale, hoos u dhiga saboolnimada, maamulka suuban, is-fahanka daacadnimada iyo la xisaabtanka, caafimaadka, waxbarashada, difaaca, ka hortaga masiibooyinka dhaca.

Arrimahani waxay noqon karaan kuwo heer xaafadeed, tuulo, degmo, gobol, deegaan ama heer qaran ah. Haddaba, dhammaan bulshadu kolba heerka ay joogto inay ka qayb gasho ayaa habboon maadaama ay faa'iido u tahay iyaga.

Arrimahaas aan kor ku soo sheegnay ee muhiimka ah waxaa dheer arrin kale oo muhiim ah oo loo baahan yahay inay dhammaan dadweynuhu kaalin wanaagsan ka qaataan. Waxayna tahay ilaalinta deegaanka taasoo ka qayb-galka fir-fircoon ee bulsho la'aaneed aan la dhaqan galin karin.

Waddamada nidaamka dimoqraadiyadeed qaatay waxaa wada leh bulsho weynta iyo maamulkooda, waxayna leeyihiin xuquuqda doorashada awoodda maamul.

Haddaba, si ay dadweynuhu xuquuqda ay leeyihiin uga faa'iidaystaan waxaa looga baahan yahay inay la yimaadaan ka qayb-gal fir-fircoon oo dhinac kasta ah, waxaa habboon qofka ay masuuliyadda u dooranayaan inay marka hore ay ogaadaan waxa uu yahay, tayadiisa, daacadnimadiisa, is xil qaamidiisa, ka masuulnimadiisa ay ogaadaan oo ay sidaa ku soo doortaan. Looma baahna qof aan xil qaadi karin inay cod siiyaan. Waajibbaadka saran dhammaan dadweynaha in ayna soo dooranin

dad danaystayaal ah. Waxaa dhacda madaxda la soo doortaa markay awoodda qabsadaan kadib inay ula kac u ilaawaan balantii ay bulshada soo dooratay u qaadeen ee ahayd inay daacadnimo iyo is xil qaan ugu shaqayn doonaan, waxay noqdaan kuwo u deegsada awooddii loo dhiibtay waxyaabo bulshada iyo waddankaba dani ugu jirin ama inay wadanka iyo bulshadaba gaadhsiiyaan khatar aan si dhib yar looga soo kaban karin. Haddaba, waxaa loo baahan yahay bulshadu inay ahaato mid fir-fircoon oo had iyo jeer daba gal iyo qiimayn la daba joogta waxyaabaha ay qabanayaan masuuliyiinta ay soo doorteeni. Waxay awood u leeyihiin ama u madax banana yihiin madaxdii ay shalay soo doorteen haddii ay wax-qabadkooda ku qanci waayaan inay awoodda ka qaadaan oo ay eryaan, waana xuquuq dimoqraadi ah oo ay leeyihiin.

Fikradaha oo sixornima ah loo dhiibtaa, is habaynta iyo is-ururintu waa xuquuq dimoqraadiyada, haddana waa qaababka lagu soo dhiso nidaamka dimoqraadiyadeed. Dadweynuhu si gaar ahaaneed iyo si wada jir ahba waa inay wixii fikrado iyo talooyin ah ee wadankooda waxtar u ah soo bandhigaan iyaga oo adeegsanaya qalabka warbaahinta eek ala duwan iyo banana bax waxay soo jeedin karaan siyaasadaha, awaamiirta, istaraatiiyadaha, qorshayaasha, barnaamijyada, talooyinka ay leeyihiin horumarka wadankooda ayay wax tar u noqon karaan ayaga oo urur siyaasadeed oo midaysan ah. Haddaba, arrimahaas aan kor ku soo sheegnay waxay u baahan yihiin inay la yimaadaan fir-fircooni ah dhammaan dadwaynaha wadan ku wada nool. Waana arrimo si dadban iyo si toos ahaaneedba

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

ugu xidhan bulsho waynta dalka. Nidaamka dimoqraadiga waxay wax yeelo soo gaadhi kartaa marka ka qayb-galak bulsho uu noqdo mid aad u hooseeya oo ku dhisan aniga maxaa iga galay.

Ka qayb-galka fir-fircoon ee muwaadiniinta looga baahan yahay inay si wanaagsan u fahmaan macnaha xuquuqda aadamiga iyo tan dimoqraadiyada, kadibna, ay u halgamaan iyo tan muwaadiniinta kalaba inay fahmaan kala duwanaanshaha fikradaha iyo aragtida dadka. Islamarkaana la yimaadiin dulqaad iyo istixgelin, si loo helo nabada iyo wada noolaansho, lagu gaadhi karo horumar dhaqan-dhaqaale, bulsho iyo siyaasadeed.

Sidaa oo kale waxaa loo baahan yahay nidaam dimoqraadiyadeed oo ku salaysan qaranimada shacabka reer Itoobiya in geedi socodka dhisida nidaamku uu u baahan yahay maamul suubban oo wanaagsan iyo is xil qaanimo ka muuqata in maamulka suubban lagu heli karo xoojinta hay'adaha ilaalinta xuquuqda aadamiga iyo tan dimoqraadiyada, taas oo loo baahanyahay inay kaalin wanaagsan ka qaataan muwaadiniinta dalku.

Ilaalinta deegaankuna waa arrin sidaas oo kale u baahan ka qaybgal fir-fircoon ee bulshada dhammaan dadweynuhu waa inay xil weyn iska saaraan daryeelka, deegaankooda: sida dhirta, geedaha, biyaha, carrada, ugaadha, dhammaan khayraadka dabiici ee ay leeyihiin maadaama hay'adaha dawliga iyo kuwa aan dawliga ahayn ee xilka arrimahaas qaaday aysan kaligood wax kasta qaban Karin. Waxaa loo baahan yahay inay bulshadu gacan wanaagsan ka gaysato ilaalinta deegaankooda. Ilaalinta deegaanku wax la

fududaysan karo ma'aha maadaama deegaanku yahay aas'aaska nolosha bani'aadmiga. Tusaale; haddii ay arkaan qof dhirta deegaankooda guraya inay aamusaan looma baahna, waa inay khatarta ku soo fool leh dareemaan, isla markaana talaabo sharciga waafaqsan ka qaadaan cidda sidaas yeesha. Dhirta iyo geedaha haddaan daryeelo waxaan daryeelay carradii, cimiladii, biyihii, duur joogtii IWM.

Haddaba, dadwaynuhu si gaar ahaaneed iyo si wada jir ah waa inay uga soo baxaan waajibaadka ka saran ilaalinta deegaankooda. Sidaa darteed, hawl kasta oo ay dawladdu waddo waxaa loo baahan yahay inay bulshadu qayb libaax ka qaadato, waana fursada kaliya ee dadku horumar la taaban karo ku gaadhi karto.

Layliska 1

1. Bal waxaad isla meel dhigtaan arrimaha iyo hawlaha deegaankiina ee aad is leedihiin waxay u baahan yihiin ka qaybgal bulsho oo fir-fircoon, kadibna, waxaad ka wada doodaan qaabka bulshadu wax uga qaban karto?
2. Waxaad faah-faahisaan xidhiidhka u dhexeeya dimoqraadiyadda iyo ka qaybgalka fir-fircoon ee bulsho?
3. Bal waxaad sharaxdaan sida ka qayb-galka bulsho ee fir-fircooni ku noqday aas'aaska dhisida nidaamka dimoqraadiyada.
4. Isku qaybiya laba kooxood kadibna waxaad sharaxdaan arrimaha dalkeena ee u baahan ka qayb-galka fir-fircoon ee bulsho.

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

10.1.3 Ka qaybgalka firfircoon ee muwaadiniinta ee ku aaddan abuurista cadcaddaan iyo laxisaabtan

Jaantuska 10.4. Dugsigu waa inuu yeeshaa cadcadaan shaqo.

Ururada bulshadu waxay kaalin heer sare ah ka qaataan ka qayb-galka bulshada ee fir-fircoon. Dadku waxay sameystaan ururo kala duwan kuwaas oo lagu saleeyay danaha guud ee lawada wadaago sidii wax loogu qaban lahaa. Ururadu waxay noqon karaan kuwo loogu talagalay si wax looga qabto horumarka bulshada, daryeelka khayraadka dabiiciga ah, arrimaha dumarka, dhalinyarada, xirfadaha iwm.

10.2 Ururada bulshada rayidka

10.2.1 Ka qeybgalka ururada bulshadu faa'iidooyinka ay u leeyihiin horumarka dalka

Jaantuska 10.5 Shirka haweenka

Ururada bulsho ee aan kor ku soo sheegnay iyaga oo jira, taa macnaheedu ma'aha in kaalinta shaqsigu ka qaadan karo dhisitaanka nidaamka dimoqraadigu uusan ahayn wax la yaraysan Karin. Haddana, kaalinta ururada bulshadu ay ka qaataan dhismaha dimoqraadigu uu yahay mid wax la bar-bar dhigaa uusan jirin.

Ururada bulshada waxaa kale oo ay qayb-libaax ka qaataan horumarka arrinta wadanka, maadaama ururku uu meel isugu keenay cududii bulshadu lahayd. Ururada bulshadu waxay taageero midaysan oo dhaqso badan siiyaan hawlaha horumarinta dhaqan-dhaqaale, bulsho iyo siyaasadeed ee ay dawladu waddo.

Tusaale; haddii ay dhalin yaradu ku heshiiso inay deegaankooda dhireeyaan, hawshaasna sidii ay u fulin lahaayeen ay urur mid ah sameystaan. Xukuumaddu waxay ku khasban tahay inay wax la qabato oo ay la shaqayso ururkaas dhalinyarada ah.

Ururada bulshadu ayaga oo ka duulaya macluumaadka ama xogta ay ka helaan warbaahinta sida Jaraa'idka, idaacadaha la dhagaysto iyo kuwa layska arko ayaa waxay si wanaagsan u qiimayn karaan wax qabadka xukuumaddooda ama madaxdooda.

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

Waxay si fir-fircoon uga qaadan karaan geedi socodka doorashooyinka tuulooyinka, xaafadaha, degmooyinka, Gobolada ay ku nool yihiin ka dhaca. Waxaa kale oo ay ka qayb-qaadan karaan doorashooyinka heer qaran lagu qabto.

Waxaa bulshada lagu baraarujin in qofka ama ururka siyaasadeed ee ay kolba isleeyihiin waxbay waddanka u qaban karaan inay codka siiyaan.

Waxay soo bandhigi karaan cabashooyin ay ku diidan yihiin waxyaabaha ka jira xukuumadda.

Waxay samayn karaan banaan baxyo nabadeed oo ay ku diidan yihiin ama ku dhaliilayaan wax qabadka xukuumadda jirta.

Waxay qoraal ahaan iyo af ahaanba kala xaajoon karaan dhaliisha ama dhibka jira madaxdooda. Waxay warbaahinta siin karaan ama ka soo jeedin karaan kolba waxay qabaan ee fikrado ah.

Waxay ka qaadi karaan awoodda xukuumadeed si ay waxqabad wanaagsan uga gaystaan dalkooda.

Waxay si daacadnimo iyo xil kasnimo ku jirto ugu adeegi karaan xukuumadda.

Layliiska 2

1. Bal waxaad is bar-bar dhigtaan sida ay u kala wanaagsan yihiin urur la shaqaynta iyo gooni gooni u shaqaynta?
2. Waxaad sharaxdaan ururada bulshadu wuxuu yahay?
3. Waxaad faah-faahisaa kaalinta ururada bulshadu ka qaataan hawlaha horumarinta dhaqan dhaqaale, bulsho iyo siyaasadeed ka socda deegaanka?
4. Waxaad qortaa ururada bulshada kala duwan ee aad taqaano?
5. Isku qaybiya laba kooxood kadibna waxaad warbixin balaadhan ka soo qortaan?

B. Qaabka dabar goynta dhirtu ay u saamayso nolosha aadamaha?

T. Xaaladda dhirta deegaankeena Soomaaliyeed uu ku sugan yahay wakhtigan xaadirka ah?

F.G:- Xogta ka raadsada macalimiinta Joqoraafiga dhigta iyo

Buugaagta kala duwan ee ka hadlaya arrimahaas.

10.2.2 Arrmaha wakhtiga taagan oo dawlada lagu garab istaago islamarkaana lagula socdo oo lagaga qaybqaato ka ururada bulshada rayidka ahaan

- Ururada bulshada rayidka ahi sidee bay dawlada u xoojin karaan islamarkaana ku dabagali karaan?

Jaantuska 10.6 shirwaynaha muwadiniinta magaalada jigjiga

Shirka dadweynaha magaalada Jig-Jiga

Beryahan dambe waxaa jira kulamo wada tashi oo ka dhacay magaalada jig-jiga. Hadaba, shir kaas waxaa soo qayb-galay qaybaha kaladuwan ee bulshada magaalada Jig-Jiga sida: ururada bulshada rayidka ah, ururada dhalinayrada, ururada haweenka, iwm

Shirkana waxaa diirada lagu saaray xalinta dhibaatooyinka mushkiladaha haysta qaybaha bulshada sida. Ururada dhalinyarada, kuwaa

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

haweenka, iyo waliba qaybaha bulsho ee dhexe iyo kuwa taagto yar gaar ahaan. Waxaana kulanadaas, la iskula soo qaaday qodabo ay ka mid ahaayeen sida: shaqa laaanta, dhibaatooyinka nabadgeliyo & amaan, mushkiladaha maamulka suuban, sibir bararka maciishada nololeed, iwm.

Guud ahaan waxaa kulamadaas la isku afgartay sidi loogu guntan lahaa horumarinta magaalda Jig-jiga, iyadoo dawlad iyo shacabba la is ka kaashanayo. Shirkaasna waxaa kale oo goob jog u ahaa masuuliyinta magaalada, kuwaas oo dhinacooda balan qaaday sidi ay bulshada ugu shaqeyn lahaayeen, islamarkaana ka codsa day dadweynaha, inay kala shaqeeyaan iyaguna, si loog adhabeeyo himilada la tiigsan ayo ee ah horumarinta magaalada iyo guud ahaan in kor loo gaado nololsha dadweynaha ku dhaqan magaalada Jig-Jiga.

Layliska 3

Idinka oo ka duulaya sheekada kor ku xusan ka jawaaba su'aalaha soo socda

1. Shir weynaha dadweynaha magaalada Jig-jiga ma urur bulshada rayid baa?
2. Maxay tahay saamaynta uu shirweeynaha dadweynaha magaaladu ku keenay dhinacyada xoojinta nabdgelyada, horumarka, iyo dimuqraadiyadaba? Maxaase natiijo, kaso baxday? Maxayse ahayd inu intaas wax ka badan qabto?
3. Shirweynaha dhexdiisa, muxuu ahaa ka qaybigalka shaqsiyaadka?
4. Muxuu shirweeynaha magaalada Jig-jiga ee dadweynuhu, u horseedi karaa

magaalooyinka kale ee deegaan ka? Ka wada xaajooda.

Bulshada rayidku waa ururo aan dawli ahayn, islamarkaana aan ahayn kuwo faaido doona. Waana ururo saameyn bulsho, dhaqaale iyo siyaasadeedba ku yeesha guud ahaan dalka. Gaar ahaan nidaamka dimuqraadiga ah, waxay ururada bulshada rayidka ah ku leeyihiin door weeyn, sidii loo yarayn lahaa dhibaatooyinka nolol maalmeed ee dhaqaale iyo kuwa bulshaba. Sidoo kale waxay doorweyn ka qaataan sidii buslahda loogu baraarujin lahaa hab dhaqanka dimuqraadiyadeed. Xubnaha ururada bulshadu waxay ku qaalaan tababaro la xidhidha ka qaybgalka madaxa banaan doorashada xubnaha hogaaminta, xilka qaadista marka

Lagu qanci waayo hogaamintiisa iyo waxyaabaha la halmaala ee nidaamka dimuqraadiyadeed. Waxaa kale oo aan la dhayalsan Karin kaalinta ay ururada bulshada rayidku ku leeyihiin la tashiga dawlada sidii qaybaha dawlada xilkooda ugasoo bixi lahaayeen. Sidoo kale, doorkooda ma jirto cid kale oo buuxin karta.

Layliska 4

Kawada xaajooda su'aalahaan soosocda

1. Ururada bulshada rayidku maxay kaga duwanyiin ururada kale?
2. Ururada bulshada rayidku waxtar koodu muxuu yahay?
3. Miyaynu u baahanahay inaynu sifir-fircoon uga qaybqaadano ururada bulshada rayidka? Sabab?
4. Ururada bulshada rayidka ah ee dugsigiina kajira waa noocce?

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

Gunaanadka Cutubka 10^{aad}

Waxaan cutubkan kusoo barany sida loogu baahanyahay in la helo nidaam dimuqraadiyadeed oo gacan ka geysta isfahan dhaxmara bulshada, in la aburo maamulka suuban iyo waliba dhismaha hanaan dimuqraadiyadeed oo dalka ka hana qaada. arimahanina waa kuwo shardi u ah in la xaqiijiyo horumar degdeg ah. hadaba si looga midha dhaliyo arimahaas waa in la helaa, islamarkaana la joogteeyaa ka qayb galka fir-fircoon ee bulshada. ka qaybgalka bulshada ee midha dhalka ah maaha mid si kali kali loo fuliyo balse waa mid si wada jir ah loogu istaago iyada oo dhamaan qaybaha kala duwan ee bulshadu isgarabsanayaan. Ururada bulshada rayidkuna waa fagaarihi uu shacabku usi mari lahaayeen kaqaygalkooda ku wajahan hawlaha dedejinta horumarka, sugida nabadgelyada iyo xoojinta dimuqraadiyada. sidoo kale ururadan waa masraxyo ka caawiya bulshada siday dawlada ugu dabagli lahayd, islamarkaana ugarab istaagi lahayd dawlada marka xaalado gaar ahi jiraan.

Erayada furaha u ah Cutubka 10^{aad}

Maamulka suuban:	maamulka ka beeban kala sooc, musuq-maasuqa, islamarkaana leh adeeg bixin huffan oo degdeg ah.
Cadcaddaan:	nidaamka shaqo ee masuli yiinta dawlada ee waafaqsan sharciga
Utirsanaan:	laxisaabtanka shaqo ee laga doonayo ruuxa/masuulka hawlaha shaqo.

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

Layliska Guud ee cutubka 10^{aad}

I. Weedhahan soo socda ku qor 'Run' ta saxda ah tan aan saxda ahayna ku qor 'Been'

1. Ka dayrinta xaaladaha dimuqraadiyadeed waxyaabaha muujin kara waxaa kamida amar ku tag laynta shaqsiyaad ka masuuliyaiinta ah
2. Dedejinta hawlaha horumarku waxay gacan ka geysataa yareynta saboolnimada
3. In la xaqiijiyo horumar deg-deg ah umana baahna ka qaybgalka firfircoon ee dadweynaha, balse wuxuu u baahanyahay in la kordhiyo khayraadka dabiiciga.
4. In la helo maamul suuban, waxaa ku filan in cad-cadaanta iyo laxisaabtan ka midkood la xaqiijiyo.
5. Inkastoo ururada bulshada rayidka ah uu waxtar kooda dhinaca dimuqraadiyada iyo nabadgelyada xadidanyaha, balse ay faaidadooda dhaqaale tahay mid aad u sareysa

II. Isku aaddiya weedhaha ku kala hoos qoran xarfaha 'B' iyo 'T'

B

1. la xisaabtan
2. ururada bulshada rayidka oo ay dusha uritaan
3. ka qaybgalka tooska ah
4. ka qaybgalka wakiilasho
5. wax qabadka ururada bulshada rayidka ah doonka ah

T

- b. ciday soo doorteen oo loosii maro
- t. masuuliyada go'aanadooda iyo ficiladooda
- j. wax qabadkooda oo ayna wax sir ah ka dhigin
- x. gacan siinta iyo dabagalka dawlada
- kh. Arimaha siyaasada oo loogu dhaq dhaqaaqo si gaar gaar ah
- d. wax qabadka faaido
- r. qaab-dhismeedka busho ee uku noola ah

III. kadooro jawaabta saxda ah, su'aalahan soo socda

1. Maamulka suuban si buuxda ugama hirgelin marka la leeyahay waxaa la soo qaadan karaa sida _____
 - b) Musuq maasuqa kajira
 - t) Macaamiisha oo la rafaadiyo
 - j) Falalka qaraabaysiga oo lagu talax-tegay
 - x) Dhamaan
2. Hawlaha waxqabad ee ay ururada bulshada rayidku qabtaan, waxaa ka mida sida
 - b) fulinta siyaasadaha dawlada
 - t) dadweynaha oo laga qaybgeliyo dhaqdhaqaaqyada hawlaha horumarka, nabadgelyada, iyo dimuqraadiyada
 - j) inay dawlada ugu adeegaan iyagoo shacabka ka dhiganaya aalad
 - x) dhamaan

Ka qayb-galka fir-fircoon ee bulshada

3. Qayb kasta oo bulshada katirsan lama dhabooli (buuxin) karo kaalinteeda, marka la leeyahay waa:
 - b) bulshada dhexdeeda waa in laga sameeyaa shaqo qaybsi
 - t) qayb bulshada ka mida waxay qabanayso
 - j) dabeecadaha qayb kasta u gaarka ah oo leh wax ayna cidkale buuxin karin
 - x) dhamaan
4. Adkaynta dimuqraadiyada caqabadaha soo wajihi kara waa:
 - b) is hadal-haynta iyo is cambaareynta
 - t) dhaliilaha waxtarka leh oo aan la qaadan
 - j) is dhagaysasho la'aan iyo isku dulqaadasha la'aan
 - x) dhamaan waa sax
5. Ururada bulshada rayidku inay xoojiyaan, islamarkaana dabagalaan dawlada waxaa u sahli kara?
 - b) waa in laga helaa meel xaalad dimuqraadiyadeed kajirto
 - t) waa inay la kulmaan hogaaminta dawlada
 - j) waa inay yeeshaan awood ka saraysa tan dawlada
 - x) dhamaan waa sax

IV. Meelaha banaan ee soo socda ku buuxiya weedhaha ku haboon

1. Labada siyaabood ee ay bulsho si fir-fircoon ugaga qaybqaadan karto waa _____ iyo _____
2. Kaliya maaha horumar deg-deg ah uun inu bar barsado ka qaybgalka fir-fircoon ee bulshadu, balse _____ laga dhigo

V. Su'aalahan soo socda ka bixiya jawaabo koo kooban

1. Sheega sadex mar xaladood oo ka dhalan kara la'aanta maamulka suuban
2. Sheega laba wax yaabood oo uu ka qaybgalka bulshadu ku soo kordhin karo maamulka suuban